

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук
Орловської Ірини Григорівни на дисертацію
«Адміністративно-правовий захист земель сільськогосподарського
призначення в Україні», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право**

1. Актуальність теми дисертації

Земля – безцінне багатство Українського народу, що вимагає правового захисту, в тому числі за допомогою адміністративно-правових норм. Сучасна правова дійсність, що існує в Україні, вимагає по-новому переосмислити проблематику адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення як в теоретичному, так і в практичному аспектах, поглянути на неї «новим поглядом».

Нові прогресивні системи адміністративного та земельного законодавства на сучасному етапі мають враховувати численні переформатування суспільних відносин, необхідно також врахувати абсолютно всі перетворення, які відбуваються під час здійснення ринкових відносин з урахуванням практичного досвіду в галузі земельних правовідносин, застосування численних норм екологічного законодавства тощо.

Процес формування прогресивних систем адміністративного та земельного законодавства має базуватися на основі ефективної нормативно-правової бази, покликаної забезпечити правопорядок у сфері земельних відносин, створити механізм дієвого адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні.

В Україні загалом, та у світі зокрема, виникає багато екологічних проблем, які прямопропорційно пов'язані зі знищенням земельних ресурсів, недбалим відношенням до них, недосконалістю правової бази, наявністю недостатньої уваги як місцевої влади, так і вищестоящих органів до такого

важливого об'єкту адміністративно-правового захисту як землі сільськогосподарського призначення.

Такі положення автор наводить на початку дисертаційної роботи, актуалізуючи тематику дослідження.

Слід зазначити, що здобувач не єдиний, хто цікавився цією проблематикою чи ключовими її аспектами, але змінюються суспільно-політичні умови нашого життя і проблематика адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні залишається досить нагальною.

Хотілося б акцентувати, що земельний ресурс України є надзвичайно перспективним з точки зору багатства України, ґрунти (чорноземи) у нас досить родючі, і якби більш вдало користуватися наданими природою благами, то можна було б «жити значно краще». Адже наша земля є об'єктом маніпулювання різних політичних сил, викликає інтерес, як у чиновників, так і просто пересічних громадян, а правові аспекти в цій сфері залишаються недостатньо врегульованими.

Отже, дисертаційне дослідження на тему «Адміністративно-правовий захист земель сільськогосподарського призначення в Україні» є актуальним, своєчасним та комплексним монографічним дослідженням, що розв'язує нові та сучасні проблеми адміністративного права та позитивно впливає на науку в цілому.

2. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертації використовувалася система методів наукового пізнання. У ході дослідження було використано сукупність методів наукового пізнання. *Діалектичний* метод було використано для формування наукової новизни («уперше»), зокрема при формуванні принципів належного врядування суб'єктів публічного адміністрування при здійсненні адміністративно-

правового захисту земель сільськогосподарського призначення (підрозділ 1.3).

Системний метод використовувався для теоретичного дослідження адміністративної відповідальності у сфері захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні та аналізу зарубіжного досвіду (підрозділи 2.4, 3.1). Методи *аналізу* й *синтезу* використовувалися в більшості підрозділах дисертації, зокрема для формування основоположних складових адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1).

Метод *дедукції* став основоположним при здійсненні аналізу загальноприйнятих правових явищ та для їх систематизації від загального до окремого (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 3.2). Широке застосування знайшов метод *класифікації*, який було використано для формування нових наукових положень (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2). *Формально-догматичний* метод використано під час аналізу вітчизняного й зарубіжного законодавства (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1). Метод *порівняльного законодавства* дав змогу використати позитивний досвід зарубіжних країн та визначити способи за допомогою яких він може бути втілений у вітчизняну державну систему (підрозділ 3.1).

Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднювалися та обговорювалися на трьох міжнародних конференціях: «Новітні тенденції сучасної юридичної науки» (м. Дніпропетровськ, 4-5 грудня 2015 р.); «Актуальні проблеми правових наук в євроінтеграційному вимірі» (м. Харків, 16-17 грудня 2016 року); «Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні» (м. Одеса, Україна, 12–13 травня 2017 р.), що свідчить про ґрунтовний підхід здобувача до обраної проблематики.

Таким чином, аналіз змісту роботи Пітателева В.Г. «Адміністративно-правовий захист земель сільськогосподарського призначення в Україні» свідчить про самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу і дозволяє констатувати високий науково-теоретичний та прикладний рівень

дослідження. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений та аргументований підхід до вирішення визначених завдань і досягнення мети дослідження.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна отриманих результатів аргументується тим, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвячених аналізу адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні.

У результаті проведеного аналізу сформовано низку висновків, рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України в сфері адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні.

У роботі автором уперше сформовано зміст адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення шляхом вичленення юридичних складових за метою захисту (права власності власників земельних ділянок, публічного інтересу суспільства при здійсненні землекористування), що здійснюється у певні загальні та специфічні способи адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, а також за допомогою адекватного застосування адміністративної відповідальності за порушення правового режиму земель.

Вперше запропоновано законодавчо закріпити мораторій на укладення (розторгнення) договорів оренди земель сільськогосподарського призначення з 1 квітня по 1 листопада з метою недопущення рейдерських захоплень орендованих земель.

У дисертаційній роботі отримали подальшого розвитку наукові положення щодо механізму адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення як сукупності юридичних положень, інструментарію адміністративної діяльності суб'єктів публічної

адміністрації, а також засад і процедур адміністративної відповідальності з метою відновлення порушених прав власників земельних ділянок та публічного інтересу суспільства.

У дисертації удосконалено наукове розуміння земель сільськогосподарського призначення як об'єкту адміністративно-правового захисту через розкриття їх юридичної природи та адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, пов'язаних із необхідністю відновлення порушеного права власності власників (користувачів) земельних ділянок, публічного інтересу держави і суспільства у цій сфері та заходів щодо притягнення винних осіб у порушенні правового режиму земель сільськогосподарського призначення до адміністративної відповідальності.

Удосконалено адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють захист земель сільськогосподарського призначення в Україні шляхом виділення завдань та повноважень органів виконавчої влади та місцевого самоврядування при здійсненні захисту земель сільськогосподарського призначення від забруднення, псування, нерационального використання, а також відновлення порушених прав власників земельних ділянок, зокрема шляхом вирішення земельних спорів;

Також у роботі отримали подальшого розвитку наукові положення стосовно компаративістичної характеристики ефективного досвіду країн-учасниць ЄС та України у сфері адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в аспекті того, що землі сільськогосподарського призначення в усіх без винятку країнах є об'єктом пильної уваги та захисту суспільства і держави, загалом в ЄС політика сільськогосподарського розвитку здійснюється на основі спільного комюніке з урахуванням специфіки кожної країни.

Отже, дисертація Пітателева Володимира Григоровича на тему: **«Адміністративно-правовий захист земель сільськогосподарського призначення в Україні»**, подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук є новим монографічним дослідженням, яке містить

грунтовні наукові результати, що вирішують конкретні завдання в площині вітчизняної науки.

4. Наукова і практична цінність дисертації

Аналіз змісту роботи свідчить про самостійне, завершене, аргументоване, комплексне дослідження і дозволяє констатувати його високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структурна побудова дисертації доводить науково вивіреним та аргументованим підхід до вирішення визначених завдань і досягнення мети дослідження.

Висунуті й обгрунтовані дисертантом положення та рекомендації мають значну наукову цінність, оскільки в дисертації пропонуються нові шляхи вирішення важливого загальнодержавного завдання, удосконалення адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні, яке реалізується у сфері дії права та за допомогою права.

Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України.

Публікації автора повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації. Так, дисертантом виявлені та описані принципи належного врядування суб'єктів публічного адміністрування при здійсненні адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення, а саме: принцип належного реагування публічної адміністрації на факти порушення права власності власників земельних ділянок та публічного інтересу суспільства у цій сфері, принципи відкритості і прозорості, добросовісності й етичної поведінки, ефективності, компетентності при здійсненні захисту земель сільськогосподарського призначення.

У Пітаталева В.Г. достатня кількість публікацій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації у них він досить вдало досліджує актуальні питання адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні, зокрема землі сільськогосподарського призначення в

Україні як об'єкт адміністративно-правового захисту, теоретико-правові засади адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні, механізм адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні: теоретичний вимір тощо.

Загалом, можна вважати, що у висновках дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове розв'язання наукового завдання щодо адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні, формулювання обґрунтованих висновків та пропозицій з його удосконалення та приведення у відповідність до міжнародних стандартів, покращено наукові положення щодо механізму адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні.

Отже, дисертаційна робота «Адміністративно-правовий захист земель сільськогосподарського призначення в Україні» логічно завершується розгорнутими, науково та практично цінними висновками, які впливають зі змісту роботи. Дисертаційне дослідження виконано Пітателевим Володимиром Григоровичем самостійно, з використанням останніх досягнень науки адміністративного права.

Усі сформовані в ньому положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора, таким чином наукова і практична цінність дисертації «Адміністративно-правовий захист земель сільськогосподарського призначення в Україні», є повністю обґрунтованою та доведеною, що позитивно впливає на розвиток науки та діяльності публічної адміністрації загалом.

5. Практичне значення одержаних результатів

Визначення особливостей адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні має важливе теоретичне та практичне значення. Окремі положення роботи використано у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні (Акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правозастосовній діяльності* – з метою підвищення ефективності практичної діяльності агрофірми (Акт упровадження «Агрофірми Світанок»);

– *навчальному процесі* – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право України» при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій (Акт впровадження Херсонського інституту «Міжрегіональної Академії управління персоналом»).

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Дисертаційне дослідження містить певні неузгодженості, на які слід зосередитись, зокрема:

1. У підрозділі 1.1 автор зазначає, що другим провідним елементом адміністративно-правового захисту в аналізованій сфері є забезпечення публічного інтересу держави і суспільства у сфері земельних ресурсів, адже будь-яка власність зобов'язує. Що стосується земель, то цей природний унікальний ресурс знаходиться під особливим захистом держави та громадянського суспільства, так як від його належного стану напряду залежить не тільки благополуччя індивідуального власника, але й недопущення голоду, екологічних катастроф та в цілому збереження біосфери.

Хотілося б почути думку автора щодо більш детальних пропозицій стосовно забезпечення публічного інтересу держави і суспільства у сфері земельних ресурсів.

2. Здобувач у підрозділі 3.1. «Досвід країн-учасниць ЄС щодо адміністративно-правового захисту земель сільськогосподарського

призначення» здійснив компаративістичну характеристику захисту земель сільськогосподарського призначення в Україні та країнах-учасницях ЄС. Але не розглядає досвід ближніх країн СНД, яким чином у них здійснюється такий захист. На нашу думку, від цього дисертація тільки покращилася, хоча слід визнати, що назва підрозділу і не відсилає до цих країн.

3. У підрозділі 1.2 «Землі сільськогосподарського призначення як об'єкт адміністративно-правового захисту» дисертаційного дослідження певний обсяг теоретичного матеріалу присвячений історичному екскурсу щодо особливостей формування і розвитку охорони навколишнього природного середовища в Україні, адже захист земель сільськогосподарського призначення важко уявити без охорони навколишнього природного середовища взагалі, в екологічній та історичній площині. На нашу думку цей матеріал не зовсім вдалий в ракурсі окреслених в підрозділі аспектів.

4. В дисертації проаналізовано та узагальнено ефективний досвід країн-учасниць ЄС, що дозволило виокремити слушні тенденції щодо захисту земель сільськогосподарського призначення. Проте такі заходи, які пропонує здобувач: запровадження вільної прозорої купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення як громадянам, так і іноземцям, з обмеженням максимальної площі землі, власником (орендатором) якої може бути одна фізична чи юридична особа, при суворому дотриманні публічного інтересу суспільства; адміністративної і фінансової підтримки малих виробників сільськогосподарської продукції; унеможливлення для суб'єктів публічної адміністрації довільно вилучати землі сільськогосподарського призначення для публічних потреб; протидії «бетонуванню» земель сільськогосподарського призначення потребують додаткового пояснення.

Вищевказані зауваження вказують про широке та комплексне монографічне дослідження, яке розв'язує значне коло питань сучасної юриспруденції. Втім зазначені зауваження та побажання мають переважно

дискусійний характер, тому суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

7. Висновки

Дисертаційне дослідження Пітателева Володимира Григоровича на тему «Адміністративно-правовий захист земель сільськогосподарського призначення в Україні» за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результат відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження.

Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог МОН України. Дисертаційна робота виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного права і процесу.

Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою, кваліфікаційною, науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Дисертація виконана Пітателевим Володимиром Григоровичем самостійно. Усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень дисертанта. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача або відповідної наукової полеміки.

Підсумовуючи викладене, варто відзначити, що дисертаційне дослідження на тему «Адміністративно-правовий захист земель сільськогосподарського призначення в Україні» є самостійним, завершеним, комплексним монографічним дослідженням та має високий науково-теоретичний та прикладний рівень, а його автор – Пітателев Володимир

Григорович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного права
та теоретико-правових дисциплін
Інституту права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»

І. Г. Орловська

УНІВЕРСИТЕТ "УКРАЇНА"

Власноручний підпис

ЗАСВІАЧУЮ

Григорів С.Г.
професор факультету
Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
І. Г. Орловська

